

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 27-II-2006
C(2006) 676

Betreft :   **Staatssteun / Nederland**
                  -        **Steunnummer N 33/2005**
                  -        **Groenfonds Midden-Delfland**

Excellentie,

Ik heb de eer u mee te delen dat de Commissie besloten heeft geen bezwaar te maken tegen de bovengenoemde steunmaatregel aangezien deze verenigbaar is met het EG Verdrag. Bij dit besluit heeft de Commissie zich gebaseerd op de volgende overwegingen:

1. PROCEDURE

1. In overeenstemming met Artikel 88 paragraaf 3, heeft de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de Europese Unie deze ontwerp maatregel bij de Commissie aangemeld bij brief van 21 januari 2005, welke is geregistreerd op 29 januari 2005.
2. Aanvullende informatie is gestuurd bij brieven van 26 april 2005, 7 september 2005 en 12 december 2005, respectievelijk geregistreerd op 28 april 2005, 10 september 2005 en 14 december 2005.

2. BESCHRIJVING

2.1. Titel

3. Groenfonds Midden-Delfland

2.2. Budget

4. € 400.000,- per jaar

Zijne Excellentie de Heer Bernard Rudolf Bot
Minister van Buitenlandse Zaken
Bezuidenhoutseweg 67
Postbus 20061
NL - 2500 - EB - Den Haag

2.3. Duur

5. De contracten met de individuele landbouwers voor hun milieu- en landschapsdiensten duren tussen 5 en 10 jaar.

2.4. Begunstigden

6. 51 – 100 landbouwers in de gemeente Midden Delfland

2.5. Maatregel

2.5.1 Doel

7. Het doel van het Groenfonds Midden-Delfland is handhaving van een open agrarisch landschap met een hoge milieu- en culturele waarde.

2.5.2 Inhoud van de maatregel

8. De gemeenten Midden-Delfland, Delft en Den Haag zullen bijdragen aan een fonds dat wordt beheerd door de Stichting Groenfonds Midden-Delfland. Het bestuur van het fonds zal bestaan uit vertegenwoordigers van de drie gemeenten. Met het jaarlijkse rendement van dit fonds zullen betalingen worden verricht aan landbouwers voor een twintigtal diensten waaruit de landbouwers vrij kunnen kiezen. Deze diensten zijn gerelateerd aan natuur/biodiversiteit en landschap/cultureel erfgoed. Voor elke uitgevoerde dienst ontvangt de landbouwer een bepaald aantal punten. Voor elk punt wordt een vergoeding betaald van € 10.:
9. De agri-natuur vereniging Vockestaert treedt onder deze regeling op als intermediair tussen de Stichting Groenfonds Midden-Delfland en de eindbegunstigden (landbouwers). Vockestaert stelt contracten op met de deelnemende agrariërs. Op basis van deze contracten onderhandelt Vockestaert een jaarlijks budget met de Stichting.

2.5.3 Berekening van de punten

10. Het aantal punten per dienst/maatregel is gerelateerd aan de kosten van de uitvoering van de maatregel en is berekend door 100% van de gederfde inkomsten te gebruiken en extra kosten. In de meeste gevallen wordt in een stimuleringsbonus van 20% voorzien. De annex beschrijft de 20 maatregelen in detail, inclusief de berekening van de punten voor elke maatregel.
11. Bij de meeste maatregelen zijn de vergoedingen gebaseerd op de vergoedingen uit het plattelandsontwikkelingsprogramma van Nederland dat is goedgekeurd door de Commissie. Waar deze vergoedingen niet konden worden toegepast (bijv. bij uitvoering in loonwerk, hetgeen relatief kostbaar is), worden de vergoedingen voor arbeid en het gebruik van machines gebaseerd op CAO's en op gemiddelde tarieven in de loonwerksector. Dit resulteert in gemiddelde arbeidskosten van € 27,50 per uur € 57,50 voor het gebruik van machines (incl. arbeid).

12. De vergoedingen die worden verstrekt voor het onderhoud van agrarische gebouwen en structuren met een hoge culturele waarde hebben betrekking op de extra kosten als gevolg van het historische karakter van het desbetreffende element. De vergoeding is daarom gebaseerd op het verschil tussen de onderhoudskosten van reguliere/moderne elementen enerzijds en historisch waardevolle elementen anderzijds. Deze extra kosten worden voor elk individueel element beschreven in de annex.

2.5.4 Voorwaarden voor deelname aan de regeling

13. De agrariërs die deelnemen aan de regeling moeten aan de voorwaarden van de goede landbouwpraktijken voldoen zoals vastgelegd in artikel 23 van de verordening van de Raad 1257/1999¹. Vanaf 1-1-2007 zal een voorwaarde voor deelname bestaan uit de nakoming van de relevante en verplichte standaarden als bedoeld in de artikelen 4 en 5 en de bijlagen III en IV van Verordening (EG) nr. 1782/2003² en de minimumeisen inzake het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen en van andere relevante dwingende eisen die in nationale wetgeving zijn vastgesteld en in het plattelandsontwikkelingsprogramma zijn vermeld.
14. Daarnaast moet de deelnemende landbouwer een milieubedrijfsplan opstellen dat inzicht geeft in de maatregelen die de desbetreffende boer kan en wil uitvoeren. Op basis van dit milieubedrijfsplan controleert de agri-milieu vereniging Vockestaert de effectiviteit van de maatregelen die de deelnemende boeren wensen uit te voeren.
15. Voor de maatregelen van het puntensysteem die betrekking hebben op het onderhoud van elementen met een hoge landschappelijke en culturele waarde is een bedrijfs onderhoudplan vereist met een minimale periode van 10 jaar. De beoordeling of gebouwen en elementen op erven al dan niet kunnen worden beschouwd als hebbende een historisch karakter zal worden uitgevoerd door een cultuurhistorisch specialist. Indien nodig zal een aanvullende beoordeling worden gemaakt door gemeentelijke commissie voor monumenten. De volgende criteria worden gehanteerd;
  - leeftijd; het desbetreffende element moet tenminste 60 jaar oud zijn;
  - het desbetreffende element moet kenmerkend zijn voor de regio en de periode waarin het gebouwd is;
  - het desbetreffende element moet aanzienlijke cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen, evenals een
  - recreatieve waarde.

Gebouwen met een erkende monumentstatus zullen worden uitgesloten van het puntensysteem aangezien andere mogelijkheden bestaan voor subsidies voor dergelijke gebouwen.

---

¹ Verordening van de Raad inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw PB L160 van 26.6.1999, p.80

² Verordening (EG) van de Raad van 29 september 2003 tot vaststelling van gemeenschappelijke voorschriften voor regelingen inzake rechtstreekse steunverlening in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en tot vaststelling van bepaalde steunregelingen voor landbouwers, PB L270, 21.10.2003, p 1

2.5.5 Controle en handhaving van de regeling

16. Zoals hierboven vermeld, zal Vockestaert contracten opstellen met de deelnemende landbouwers. In deze contracten zal de verwachte prestatie en output van elke individuele agrariër in detail worden beschreven, gebaseerd op de diensten die de landbouwer gekozen heeft uit te voeren.
17. Individuele contracten met landbouwers hebben een looptijd van 5 tot 10 jaar. Tussentijdse stopzetting van de overeenkomst door landbouwers is mogelijk. Dit zal echter worden gesanctioneerd door de desbetreffende agrariër (een deel van) de vergoeding terug te laten betalen (afhankelijk van het tijdstip van stopzetting en van de reeds uitbetaalde vergoeding).
18. Vockestaert is verantwoordelijk voor de primaire controle op de uitgevoerde diensten en op de door de landbouwers behaalde resultaten. Een externe audit zal worden verricht op de controle en handhavingsprotocollen en procedures van Vockestaert. Deze externe audit zal tevens een steekproef nemen bij in totaal 5% van de deelnemende landbouwers om te bezien of de uitgevoerde diensten en het behaalde resultaat in overeenstemming is met de indicatoren die zijn vastgelegd in de individuele contracten.

2.6. Juridische basis

19. – De overeenkomst tussen de gemeenten Delft, Den Haag en Midden-Delfland enerzijds en de Stichting Groenfonds Midden-Delfland anderzijds (zoals vastgelegd in de statuten van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland)
  - De overeenkomst tussen de Stichting Groenfonds Midden-Delfland en de agri-natuurvereniging Vockestaert.

2.7. Steunintensiteit

20. Variabel

2.8. Steunintensiteit

21. Er zal geen vergoeding worden uitgekeerd voor maatregelen waarvoor de landbouwers een subsidie uit andere subsidieregelingen ontvangen (zoals de subsidieregeling voor agrarisch natuurbeheer en de subsidieregeling voor zeldzame huisdierrassen). Hiertoe zal een anti-cumulatie beding worden opgenomen in de overeenkomst tussen de Stichting Groenfonds Midden-Delfland en Vockestaert en in de contracten met de individuele boeren.

3. BEOORDELING

3.1. Aanwezigheid van staatssteun

22. Om artikel 87, lid 1, van het Verdrag van toepassing te laten zijn, moeten de maatregelen een economisch voordeel aan een onderneming bieden dat het niet

ontvangen zou hebben bij de normale uitoefening van haar bedrijf, moet de steun worden verleend aan bepaalde ondernemingen, moet het voordeel worden verstrekt door een lidstaat of via overheidsmiddelen en moet de steun het handelsverkeer tussen lidstaten zichtbaar kunnen beïnvloeden

23. Deze voorwaarden lijken op het eerste gezicht te zijn vervuld. De maatregel wordt gefinancierd door middel van overheidsmiddelen. Hij komt ten goede aan beperkte groep ondernemingen (agrariërs in Midden-Delfland). Aangezien deze ondernemingen actief zijn in een zeer competitieve internationale markt, verstoort- of dreigt de maatregel de concurrentie te verstoren³ en de handel tussen lidstaten te beïnvloeden.
24. De maatregel vormt dus een steun en artikel 87 (1) van het Verdrag is van toepassing. Echter, onder artikel 87(3)(c) van hetzelfde Verdrag is steun toegestaan indien deze de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën vergemakkelijkt, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad. Daarnaast kan steun volgens artikel 87(3)(d) in overeenstemming met de gemeenschappelijke markt worden geacht indien deze gericht is op de bevordering van cultuur en de instandhouding van het cultureel erfgoed wanneer door deze steun de voorwaarden inzake het handelsverkeer en de mededingingsvoorwaarden in de Gemeenschap niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad.
25. Zowel de agri-milieumaatregelen (maatregelen 1 t/m 16 van de annex welke tevens degene bevatten voor het onderhoud van het landschap en van historische kenmerken op agrarisch land) als de steunmaatregelen voor het onderhoud van historische gebouwen en boerenerven (maatregelen 17 t/m 20) zullen worden beoordeeld in het licht van artikel 87(3)(c) van het Verdrag.

3.2. Agri-milieumaatregelen

26. Voor de agri-milieumaatregelen is punt 5 van de Communautaire richtsnoeren voor staatssteun aan de landbouwsector⁴ (hierna te noemen: *de richtsnoeren*) van toepassing. In overeenstemming met punt 5.3.4 van de richtsnoeren past de Commissie voor steun op het gebied van de productie, verwerking en afzet van landbouwproducten die binnen de werkingsfeer van bijlage I van het Verdrag vallen, de beginselen toe van de Plattelandsontwikkelingsverordening, almede die van de bij de verordening horende uitvoeringsverordening. Deze beginselen zijn gespecificeerd in artikelen 22 t/m 24 van Verordening (EG) nr 1257/1999⁵ inzake plattelandsontwikkeling en in artikelen 13 t/m 21 van de Commissie Verordening

---

³ Volgens het Hof van Justitie wijst een verbetering van de concurrentiepositie van een onderneming die het gevolg is van staatssteun in het algemeen op een verstoring van de concurrentie met andere ondernemingen die niet zulke steun ontvangen, Zaak C-730/79, [1980] ECR 2671, paragraaf 11 en 12.

⁴ PB C 28, 01.02.2000 P. 2

⁵ PB L160, 26.6.1999, p.80

(EG) nr 445/2002⁶ ter vaststelling van nadere regels voor de toepassing van Verordening (EG) 1257/1999.

27. De beginselen zijn als volgt;
- a) de steun moet bijdragen tot één of meerdere van de vijf doelstellingen die zijn gespecificeerd in artikel 22 van verordening (EG) nr 1257/1999;
  - b) agrariërs dienen een verplichting van minimaal 5 jaar aan te gaan
  - c) een agrariër die een agri-milieuverplichting aangaat voor één deel van het bedrijf, moet voor de uitoefening van zijn gehele bedrijf voldoen aan de goede landbouwpraktijk;
  - d) de steunbedragen moeten gerechtvaardigd zijn en gebaseerd zijn op een gedetailleerde classificatie van de kosten die voortvloeien uit de door de landbouwer aangegane verplichting;
  - e) lidstaten zullen op basis van objectieve criteria de noodzaak bepalen van het geven van een stimuleringsbonus.
28. Aangaande punt a) hierboven, vermeldt artikel 22 van verordening (EG) 1257/1999 dat de steun één of meerdere van de volgende doelen dient te bevorderen:
- manieren van het gebruik van landbouwgrond die in overeenstemming zijn met de bescherming en verbetering van het milieu, het landschap en zijn kenmerken, natuurlijke hulpbronnen, de bodem en de genetische diversiteit;
  - een voor het milieu gunstige extensivering van de landbouw, en beheer van niet erg intensieve graslandsystemen;
  - de instandhouding van milieuvormen met een grote natuurwaarde waar landbouw wordt beoefend en de worden bedreigd;
  - de instandhouding van landschapselementen en van historische elementen op landbouwgrond;
  - de toepassing van milieuplanning bij de agrarische bedrijfsvoering.
29. Aan deze voorwaarden wordt voldaan, zoals duidelijk wordt uit de beschrijving van de maatregelen in de annex. Er wordt met name nadruk gelegd op het hierboven genoemde eerste, vierde en vijfde punt (door de maatregelen voor mozaïekplanning van graslandgebruik, de maatregelen voor historische- en landschapskenmerken en de vereiste van een milieubedrijfsplan).
30. Aangaande punt b) hierboven, zal Vockestaert zoals hierboven in punt 5 vermeld, contracten met individuele boeren sluiten met een duur van 5 à 10 jaar.
31. Voor wat betreft het voldoen aan de goede landbouwpraktijk, zij verwezen naar punt 13 hierboven waarin wordt gemeld dat dit een voorwaarde is voor deelname aan de regeling.
32. De Nederlandse autoriteiten hebben met betrekking tot de rechtvaardiging van de steunbedragen gedetailleerde berekeningen overhandigd. De steunbedragen worden gegeven in de annex. De steun is berekend op basis van extra kosten en gedeelde inkomsten zoals voorgeschreven in artikel 24 van verordening 1257/1999. De vergoedingen voor arbeid en het gebruik van machines zijn gebaseerd op de vergoedingen zoals verstrekt in het Nederlandse plattelandsontwikkelingsprogramma dat is goedgekeurd door de Europese

---

⁶ PB L74, 15.3.2002, p.1

Commissie. Waar deze vergoedingen niet kunnen worden gebruikt (bijvoorbeeld voor werk dat moet worden gedaan door loonwerkers, hetgeen relatief kostbaar is), worden de vergoedingen voor arbeid en het gebruik van machines gebaseerd op CAO's en gemiddelde tarieven in de loonwerksector.

33. De Nederlandse autoriteiten hebben aangegeven over aanwijzingen te beschikken dat – m.n. de grote – agrarische bedrijven in Midden-Delfland niet aan de regeling zullen deelnemen als de vergoeding enkel de extra kosten en gedeelde inkomsten zal bevatten. Er is daarom besloten een stimuleringsbonus van 20% toe te voegen, wat verenigbaar is met de bepalingen van punt 5.3.5 van de richtsnoeren.

3.3 Steunmaatregelen voor het onderhoud van historische agrarische gebouwen en erven

34. Voor steunmaatregelen voor het onderhoud van historische gebouwen en erven stelt punt 4.1.2.2 van de richtsnoeren de volgende condities.
35. Met betrekking tot investeringen of kapitaaluitgaven die de instandhouding tot doel hebben van niet-productieve erfgoedelementen op landbouwbedrijven zoals archeologische of historische elementen, zal de Commissie toestaan dat steun wordt verleend tot 100 % van de werkelijk gemaakte kosten. In deze kosten kan een redelijke vergoeding zijn begrepen voor de door de landbouwer zelf of diens werknemers verrichte werkzaamheden.
36. Met betrekking tot investeringen of kapitaaluitgaven die de instandhouding tot doel hebben van tot het erfgoed behorende elementen die tevens deel uitmaken van de productieve activa van een landbouwbedrijf, zoals landbouwbedrijfsgebouwen, zal de Commissie toestaan dat steun tot maximaal 60 % van de subsidiabele uitgaven (75 % in probleemgebieden) wordt verleend, mits de investering geen enkele stijging van de productiecapaciteit van het landbouwbedrijf meebrengt.
37. In de gevallen waarin de productiecapaciteit zal toenemen, en in andere gevallen waarin de betrokken lidstaat zelf om toepassing van deze berekeningswijze verzoekt, zal de Commissie voor in aanmerking komende uitgaven die worden berekend op basis van uitvoering van de betrokken werkzaamheden met gebruikmaking van gewone hedendaagse materialen, de normale in punt 4.1.1.2 vermelde steunpercentages toepassen. Daarnaast zal de Commissie echter toestaan dat aanvullende steun tot 100 % wordt toegekend om de extra kosten te dekken die ontstaan door aanwending van de traditionele materialen die nodig zijn om de erfgoedkenmerken van het gebouw in stand te houden.
38. Zoals kan worden afgeleid uit de beschrijving in de annex, bevatten de maatregelen 17 t/m 20 onderhoudswerkzaamheden van zowel productieve, als niet-productieve erfgoedelementen. De maatregelen hebben geen enkele stijging van de productie van de betrokken bedrijven tot gevolg. De voor subsidie in aanmerking komende kosten van de maatregelen zijn beperkt tot de extra kosten verbonden aan het onderhoud van historische elementen in vergelijking met de onderhoudskosten voor reguliere/moderne elementen. De voor subsidie in aanmerking komende kosten zijn daarom uitgedrukt als een percentage van de totale onderhoudskosten.
39. Slechts voor twee maatregelen is dit percentage hoger dan 60% (zijnde het maximum percentage voor steun voor productieve elementen). Het betreft het

onderhoud van buitentoiletten van maatregel 19 (70%) en het onderhoud van weidemolens van maatregel 20 (100%). Beide elementen kunnen worden beschouwd als niet productieve elementen, waardoor zij in aanmerking komen voor steun tot 100% van de daadwerkelijk gemaakte kosten. Hieruit volgt dat de maatregelen 17 t/m 20 voldoen aan de voorwaarden van punt 4.1.2.2 van de richtsnoeren.

3.4 Het fonds

40. Het Groenfonds Midden-Delfland is louter een middel om eenmalige bijdragen van de drie deelnemende gemeenten te verduurzamen in een permanente stroom van inkomen. Het jaarlijkse rendement zal worden via Vockestaert worden doorgesluisd naar de deelnemende landbouwers. Het rendement van het fonds zal relatief stabiel zijn aangezien de investeringsportefeuille wordt gekenmerkt door een laag risicoprofiel.
41. Het fonds is daarom niet ontworpen om risicokapitaal te verstrekken aan de eindbegunstigden van de maatregel of om het gebruik van risicokapitaal te bevorderen. Evenmin gebruikt het fonds de steun voor eigen economische activiteiten. De maatregel is daarom niet ontworpen als risicokapitaalmaatregel in de zin van de Commissie mededeling inzake staatssteun en risicokapitaal⁷ en hoeft derhalve niet op deze basis te worden beoordeeld.

3.5 De intermediair

42. Zoals vermeld zal de agri-milieu vereniging Vockestaert als een intermediair optreden tussen de Stichting Groenfonds Midden-Delfland en de eindbegunstigden (landbouwers). De Nederlandse autoriteiten hebben de verzekering gegeven dat Vockestaert is geselecteerd volgens een open en transparante procedure. Vockestaert en de regionale land- en tuinbouworganisatie (LTO afdeling Delflands Groen) zijn de enige twee organisaties in het gebied die ervaring hebben met het beheer van natuurbehoudprogramma's voor boeren. Vockestaert is uitgekozen vanwege zijn ervaring met het beheer van de subsidieregeling agrarisch natuurbeheer uit het Nederlands plattelandsontwikkelingsprogramma.
43. De beloning van Vockestaert door de Stichting Groenfonds Midden-Delfland is strikt beperkt tot de kosten van de administratieve en procedurele werkzaamheden die Vockestaert moet verrichten voor het beheer van de regeling (contract- en betalingsadministratie, controle, monitoring, etc). Met de beoordeling van de selectie en beloning van Vockestaert in deze beslissing wordt niet vooruitgelopen op een beoordeling gebaseerd op openbare aanbestedingsregels.

4. CONCLUSIE

44. Na beoordeling van de aangemelde maatregel in het licht van de geldende staatssteunregels, concludeert de Commissie dat alle relevante voorwaarden voor de toepassing van artikel 87(3)(c) van het EG Verdrag zijn vervuld. In het licht hiervan

---

⁷ PB C235/03, 21.08.2001, p3

heb ik de eer u ervan op de hoogte te stellen dat de Commissie heeft besloten geen bezwaar te maken tegen de aangemelde steunmaatregel.

45. De goedkeuring van deze staatssteun (en zijn mogelijke opname in een catalogus van “groene diensten”) biedt geen garantie voor de acceptatie van deze maatregel in het nieuwe plattelandsontwikkelingsprogramma 2007-2013 voor Nederland. In het goedkeuringsproces van het Nederlandse plattelandsontwikkelingsprogramma en de beoordeling van de hiertoe behorende maatregelen zal eveneens rekening worden gehouden met andere overwegingen die in het bijzonder zijn gerelateerd aan een programmatische aanpak.
46. Mocht deze brief vertrouwelijke gegevens bevatten die niet aan derden mogen worden bekendgemaakt, dan wordt u verzocht de Commissie daarvan uiterlijk 15 werkdagen na de ontvangst ervan in kennis te stellen. Als de Commissie binnen de gestelde termijn geen met redenen omkleed verzoek ontvangt, neemt zij aan dat u instemt met mededeling aan derden en bekendmaking van de volledige tekst van deze brief in de authentieke taal op de volgende internetsite: http://europa.eu.int/comm/sg/sgb/state_aids/. Dit verzoek dient per aangetekend schrijven of per fax te worden gericht aan:

Europese Commissie
Directoraat-generaal Landbouw en plattelandsontwikkeling
Directoraat Landbouwwetgeving
Kamer: L 130 5/128
B-1049 Brussel
(fax (+322) 296 76 72).

Met de meeste hoogachting,
Voor de Commissie

Mariann Fischer-Boel
Lid van de Commissie

Berekening van vergoedingen voor maatregelen van het Groenfonds Midden-Delfland

1. Beweiding met zeldzame huisdierrassen

Bepalingen

- a. er wordt beweid met 'erkende' zeldzame huisdierrassen, te weten:
  - zeldzame runderrassen (Lakenvelder, blaarkop, brandrood rund) met een bloedvoering van minimaal 87,5%;
  - schapenrassen (bijv. Blauwe Texelaar, Schoonebeeker, Zeeuws/Fries melkschaap, zwartbles);
- b. met deze huisdieren vindt beweiding plaats, en wel tenminste 150 dagen per jaar (incl. de dagen dat 's nachts wordt opgestald);
- c. de maximum veebezetting over het gehele bedrijf is 2,5 gve per ha voedergewassen.

Vergoeding

De vergoeding is conform de landelijke regeling voor zeldzame huisdierrassen (goedgekeurd door de Commissie onder nummer N32/2002, zoals gewijzigd door N128/2005). Deze is gebaseerd op het productieverval tussen een 'gangbaar' dier en een dier van een zeldzaam ras en bedraagt € 120,25 ofwel 12 punten per gve per jaar. Hierbij tellen runderen voor 1 gve en schapen voor 0,15 gve. De puntentoekenning wordt dan:

- runderen: 12 punten per dier per jaar;
- schapen: 2 punten per dier per jaar.

2. Gebruik van een wildredder bij het maaien

Bepalingen

Gedurende het broedseizoen, c.q. bij de eerste grassnede wordt bij het maaien een wildredder aan trekker of cyclomaaiër bevestigd die door het nog te maaien gras sleept. Vluchtende vogels worden ontzien en zonodig naar een ander perceel verplaatst.

Vergoeding

De vergoeding is hier bepaald op 0,5 punten ofwel € 5,- per ha gemaaid land. Deze vergoeding is als volgt berekend.

Aan het gebruik van een wildredder zijn extra kosten verbonden. Naast de aanschaf zijn dat extra arbeid voor bevestiging en lastiger passeren van hekken en dampaaltes etc. bij het maaien. Hiertoe is een inschatting gemaakt van de extra arbeid per hectare maailand. Als men er van uitgaat dat er gemiddeld 3 ha per uur (20 minuten per ha) wordt gemaaid en dat het gebruik van de wildredder dit verlaagt tot 2 ha per uur (30 minuten per ha), zijn de meerkosten 10 minuten = 0,16 uur x € 27,50 per ha, ofwel € 4,50 per ha maailand. Met een bonus van 20% komt men op € 5,40 per ha gemaaid land. Gemakshalve kan worden aangenomen dat bij de eerste snede de helft van de bedrijfsoppervlakte wordt gemaaid.

3. Toepassen van uitgekende mozaïekplanning graslandgebruik

Bepalingen

Het gaat hier om het creëren van een ‘mozaïekpatroon’ in het graslandgebruik terwille van weidevogels. Hiermee is in Waterland ervaring opgedaan en sinds 2003 ook in zes andere regio’s (waaronder de Klaas Engelbrechtpolder in Midden-Delfland) op basis van een driejarig experiment in het kader van “Nederland – Gruttoland”. Dit betekent dat het graslandgebruiksplan zo wordt opgesteld dat er voor weidevogels een doelmatige afwisseling is van maaipercelen en beweide percelen, en dat naast elkaar liggende maaipercelen niet allemaal op dezelfde dag worden gemaaid. De bepalingen zijn:

- in samenspraak met de agrarische natuurvereniging wordt een graslandmozaïekplan opgesteld. Hiervan kan alleen in overleg met de vereniging worden afgeweken;
- gedurende het broedseizoen wordt het graslandgebruik zorgvuldig vastgelegd (graslandkalender);
- de rijsnelheid bij maaien, schudden en wiersen wordt teruggebracht tot ca 6 km/u;
- in mei worden minimaal 2 maaitrappen (met een tussentijd van 7 dagen) gecreëerd;
- deze maaitrappen sluiten idealiter aan op één of meer maaitrappen in juni (betaald via de Subsidie Regeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN) van het Nederlandse plattelands ontwikkelingsprogramma).

Vergoeding

Uitgangspunt bij de vergoedingsberekening is dat een deel van het overeengekomen mozaïek via de SAN kan worden betaald (uitstel maaien tot in juni, voorbereiding, nestbescherming). Er wordt dus alleen vergoeding toegekend voor maatregelen die niet via de SAN kunnen worden betaald. Daarbij gaat het om twee soorten maatregelen:

- a. arbeid voor het opstellen van een graslandgebruiksmozaïek, extra arbeid voor fijnregeling van de graslandplanning en voor het bijhouden van een adequate graslandgebruiksregistratie. Deze arbeid is berekend op 2 dagen per bedrijf per jaar, ofwel $16 \text{ uur} \times € 27,50 = € 440,-$ (44 punten) per bedrijf per jaar;
- b. extra arbeid voor:
  - gespreid maaien (creëren van maaitrappen). Deze is gesteld op € 16,- per ha gemaaid grasland, berekend als volgt; per 30 ha maailand is er een extra arbeidsaanspraak van 2 extra maaironden met elk vier werkgangen (maaien, schudden, wiersen en afvoeren) die elk 1 uur extra tijd vergen. Zo komt men op 8 extra machine uren à € 60 = € 480. Omgerekend over 30 ha maailand is dat € 16 per ha. Hierbij is alle maailand (mei + juni) meegerekend, omdat het de bedoeling is dat er een doorlopende reeks van maaitrappen in mei en juni wordt gecreëerd;
  - langzamer maaien. De extra benodigde tijd is gesteld op 15 minuten (0,25 uur) per ha maailand, ofwel $0,25 \times € 60,- = € 15,-$ per ha maailand. Deze extra tijd is berekend op basis van verlaging van de rijsnelheid bij het maaien van 9 naar 6 km/u, waardoor er 1,3 ha per uur wordt gemaaid in plaats van 2 ha per uur (gerekend is met taaktijden voor een cyclomaaiër van 2,60 m breed).

Vindt het ophalen van het gras plaats in loonwerk, dan zijn de kosten onder b aanmerkelijk hoger: er is dan een extra kostenpost (aan- en afrijtijden) van € 220,- per extra maastrap. Vindt het maaien geheel plaats in loonwerk, dan zijn ook de kosten van langzamer maaien hoger (ruime halvering rijsnelheid van 15 naar 6 km/u, waardoor de extra kosten € 35,- per ha maailand bedragen.

De vergoedingen worden daarmee als volgt:

- extra planvorming, planning en administratie: € 440,- (44 punten) per bedrijf per jaar;
- extra arbeid voor creëren van maaitrappen en langzamer maaien: € 31,- per ha maailand. Met een bonus van 20% wordt dat € 37,20, ofwel afgerond 3,5 punten per ha maailand per jaar;
- bij uitvoering in loonwerk bedragen de kosten € 35,- + € 16,- + 20% = € 49,20 (5 punten) per ha maailand, bij alleen weghalen van het gras in loonwerk is dat € 220,- (22 punten) per extra gerealiseerde maastrap.

4. Instandhouden oud grasland (>10 jaar)

Bepalingen

De premie geldt alleen voor percelen oud grasland. Deze moeten als zodanig zijn gekwalificeerd door de agrarische natuurvereniging. De percelen moeten gedurende de looptijd van het contract in hun oude staat worden behouden. Dat wil zeggen dat de volgende bepalingen van kracht zijn:

- er moet een contract zijn of worden gesloten voor de basis-landschapspremie;
- de percelen mogen niet worden gescheurd, er vindt geen herinzaai, doorzaai of enigerlei vorm van onkruidbestrijding plaats. Pleksgewijze bestrijding van probleemonkruiden is toegestaan; volvelds bestrijding van probleemonkruiden is alleen toegestaan in overleg met de agrarische natuurvereniging.

Vergoeding

Vergoeding (bovenop de basis-landschapspremie): € 60,- (6 punten) per ha per jaar. Omdat de basis-landschapspremie al vergoed voor het niet meer kunnen telen van andere voedergewassen zoals maïs, gaat het hier alleen om een extra vergoeding voor het achterwege laten van elke vorm van graslandvernieuwing en in beginsel ook van onkruidbestrijding, waardoor de zode een minder gunstige samenstelling krijgt en de productie van het land terugloopt. Er is gerekend met een extra voederwaardederving van 5% ten opzichte van de grasproductie onder de basis-landschapspremie, ofwel van 440 kVEM x € 0,14 = € 61,- per ha. KVEM staat voor voeder eenheden melk, een maat voor de voederwaarde van geoogst gras met een marktprijs.

5. Onderhoud van geriefhoutbosjes

Bepalingen

- het geriefhoutbosje wordt eens per 10 jaar afgezet;
- het afzetten gebeurt maximaal 0,5 meter boven het maaiveld, of – als de stobbe hoger is – direct boven de stobbe;
- de werkzaamheden worden verricht in het winterseizoen (tussen 1 september en 1 april);
- in of in de directe omgeving van het element vinden geen werkzaamheden plaats die het element kunnen schaden, zoals toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, branden of begrazen van het element.

Vergoeding

Voor geriefhout wordt een arbeidsvergoeding gehanteerd van € 27,50 per uur (€ 21,- arbeid CAO bosbouw + € 6,50 gebruik handgereedschap en motorzaag). Men komt dan uit op een norm van € 3,13 per m² per afzetbeurt (7 minuten per m²), ofwel € 31.300,- per ha per keer ofwel (bij een tienjarige cyclus) € 3.130,- per ha per jaar. Inclusief een bonus van 20% wordt dat € 3.756,- (ofwel 375 punten) per ha per jaar.

6. Onderhoud van houtsingels

Bepalingen

- de singel wordt eens per 10 jaar afgezet;
- het afzetten gebeurt maximaal 0,5 meter boven het maaiveld, of – als de stobbe hoger is – direct boven de stobbe;
- de werkzaamheden worden verricht in het winterseizoen (tussen 1 september en 1 april);
- in of in de directe omgeving van het element vinden geen werkzaamheden plaats die het element kunnen schaden, zoals toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, branden of begrazen van het element.

Vergoeding

Voor houtsingels wordt – net als voor geriefhout – een arbeidsvergoeding gehanteerd van € 27,50 per uur (€ 21,- arbeid CAO bosbouw + € 6,50 gebruik handgereedschap en motorzaag). Men komt dan uit op een norm van € 3,13 per m² per afzetbeurt (7 minuten per m²), ofwel € 31.300,- per ha per keer ofwel (bij een tienjarige cyclus) € 3.130,- per ha per jaar. Inclusief een bonus van 20% wordt dat € 3.756,- (ofwel 375 punten) per ha per jaar.

7. Onderhoud van elzensingels

Bepalingen

- de singel wordt eens per 10 jaar afgezet;
- het afzetten gebeurt minimaal 10 cm en maximaal 30 cm boven het maaiveld;
- de werkzaamheden worden verricht in het winterseizoen (tussen 1 september en 1 april);
- in of in de directe omgeving van het element vinden geen werkzaamheden plaats die het element kunnen schaden, zoals toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, branden of begrazen van het element.

Vergoeding

Voor elzensingels wordt een arbeidsvergoeding gehanteerd van € 27,50 per uur (€ 21,- arbeid CAO bosbouw + € 6,50 gebruik handgereedschap en motorzaag). Men komt dan uit op een norm van € 8,20 per m lengte (18 minuten per strekkende meter voor een singel van 2 rijen dik), ofwel € 820,- per 100 m eenmalig, ofwel € 82,- (8 punten) per 100 m per jaar.

8. Onderhoud van hagen en heggen

Bepalingen

- de haag wordt eens in de 4-6 jaar gesnoeid;
- de werkzaamheden worden verricht in het winterseizoen (tussen 1 september en 1 april);
- in of in de directe omgeving van het element vinden geen werkzaamheden plaats die het element kunnen schaden, zoals toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, branden of begrazen van het element.

Vergoeding

Voor het snoeien van hagen worden de volgende aannamen gehanteerd per 100 m haag:

- knippen: 3,1 uur à € 20,40;
- op hopen zetten snoeisel: 1,1 uur à € 20,40;
- maaien van ruigte aan weerszijden haag: 1,5 uur à € 20,40;
- gereedschapsuren (motorheggenschaar, hooivork): 5,7 uur à € 6,81.

Inclusief 5% transport komt men uit op een norm van € 163,- per 100 m eenmalig, ofwel (bij een gemiddelde cyclus van 5 jaar) op € 32,60 per jaar. Inclusief 20% stimuleringsbonus komt de vergoeding daarmee op € 39,- (4 punten) per 100 m per jaar.

9. Onderhoud van knotbomen

Bepalingen

- de boom wordt eens in de drie jaar afgezet;
- het afzetten gebeurt direct boven de stobbe;
- de werkzaamheden worden verricht in het winterseizoen (tussen 1 september en 1 april);
- in of in de directe omgeving van het element vinden geen werkzaamheden plaats die het element kunnen schaden, zoals toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, branden of begrazen van het element.

Vergoeding

Een berekening conform de SAN wordt gehanteerd, aangevuld met een stimuleringsbonus van 20%. De SAN betaalt € 3,63 per boom per jaar. Inclusief bonus wordt dat € 4,35 (afgerond 0,5 punten) per boom per jaar (ofwel € 13,05 per boom eenmalig). De SAN gaat uit van 0,2 uur zagen (à € 28,50 arbeid + gebruik motorzaag) en 0,2 uur laden, lossen, verbranden à € 23,- = € 11,- per boom.

10. Onderhoud van leibomen

Bepalingen

- de boom wordt jaarlijks gesnoeid;
- de werkzaamheden worden verricht in het winterseizoen (tussen 1 september en 1 april);
- in of in de directe omgeving van het element vinden geen werkzaamheden plaats die het element kunnen schaden, zoals toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, branden of begrazen van het element.

Vergoeding

Afhankelijk van stamdiameter wordt een vergoeding betaald van € 20,- (<10 cm) of € 40,- (>10 cm) per boom. Inclusief 20% stimuleringsbonus wordt dat € 24,- (2,5 punten) resp. € 48,- (5 punten) per boom per jaar.

11. Onderhoud van hoogstamfruit

Bepalingen

- de boom wordt jaarlijks gesnoeid;
- de werkzaamheden worden verricht in het winterseizoen (tussen 1 september en 1 april);
- in of in de directe omgeving van het element vinden geen werkzaamheden plaats die het element kunnen schaden, zoals toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, branden of begrazen van het element;
- zo nodig wordt de boom periodiek (eens per x jaar, afhankelijk van het type fruitboom) ingeboet.

Vergoeding

Voor de berekening van de vergoeding is uitgegaan van de resp. de normbedragen van de SAN (jaarlijkse snoei) en eigen berekeningen (inboeten), vermeerderd met een stimuleringsbonus van 20%:

- voor jaarlijkse snoei betaalt de SAN € 12,- per boom per jaar. Dat is gebaseerd op 0,75 uur per boom aan snoei- en knotwerk (arbeid en gebruik handgereedschap à € 23,50 per uur) en 0,2 uur afvoeren takhout à € 23,- per uur. Inclusief 20% bonus wordt dat € 14,40 (1,5 punten) per boom per jaar;
- voor inboeten geldt een aparte vergoeding van € 54,- + 20% = € 65,- (6,5 punten) per boom eenmalig (per inboetbeurt: €26,50 voor de kosten van een nieuwe boom en €27,50 voor een uur arbeid inclusief het gebruik van handgereedschap). Hoogstamfruitbomen worden gehouden uit landschappelijk redenen, zij zijn niet productief. Het betreft derhalve geen reguliere vervangingsinvestering van productieve bomen.

12. Onderhoud van erfbeplanting

Omdat de vergoeding hier sterk afhankelijk is van de aanwezige beplantingen, kan hiervoor geen normbedrag worden gehanteerd. De vergoeding zal echter strikt worden beperkt tot:

- de aanwezigheid van karakteristieke of bijzondere beplantingselementen. Te denken valt aan waardevolle (beeldbepalende) solitaire bomen of aan beplanting die een bijzondere betekenis heeft voor flora en/of fauna.
- de meerkosten van het onderhoud ten opzichte van regulier onderhoud, c.q. reguliere beplanting.

Beide zullen worden beoordeeld door ter zake kundige specialisten.

13. Onderhoud van rietkragen / rietlanden

Bepalingen

- tenminste 90% van het riet wordt jaarlijks gemaaid. Het gemaaid wordt afgevoerd;
- de werkzaamheden worden verricht in het winterseizoen (tussen 1 september en 1 april);
- in of in de directe omgeving van het element vinden geen werkzaamheden plaats die het element kunnen schaden, zoals toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, branden of begrazen van het element.

Vergoeding

De vergoeding wordt afhankelijk gesteld van de oppervlakte: hoe kleiner de elementen, hoe hoger de ha-vergoeding:

- oppervlakten groter dan 2.500 m²: € 0,09 per m² ofwel € 900,- per ha per jaar. Inclusief 20% stimuleringsbonus wordt dat € 1.080,- (108 punten) per ha per jaar;
- oppervlakten tussen 1.000 en 2.500 m²: € 0,13 per m² ofwel € 1.300,- per ha per jaar. Inclusief 20% stimuleringsbonus wordt dat € 1.560,- (156 punten) per ha per jaar;
- oppervlakten kleiner dan 1.000 m²: € 0,17 per m² ofwel € 1.700,- per ha per jaar. Inclusief 20% stimuleringsbonus wordt dat € 2.040,- (204 punten) per ha per jaar.

Er wordt uitgegaan van 3,06 uur arbeid en 1,03 machine-uur per 1.000 m² rietland, in totaal goed voor € 87,- ofwel € 870,- per ha. Voor kleinere oppervlakten zijn correctiefactoren verdisconteerd voor de extra aan- en afrijtijden.

14. Onderhoud natuurlijke oevers

Bepalingen

Er wordt een beschoeiing van wilgentenen aangebracht, waarachter zich (tussen schoeiing en land) een verlandingsstrook ontwikkelt met aan de waterzijde een rietkraag en aan de landzijde een hooilandstrook. De strook wordt afgerasterd om begrazing (en te water raken van vee) te voorkomen. Deze maatregel levert waterinwaarts enige 'landaanwinning' op die de oeverafslag langs bredere wateren stopt of beperkt.

De aanleg van de natuurlijke oever zien we als aparte activiteit; hier gaat het om het jaarlijks beheer van de moerasstrook. Hiervoor gelden de volgende bepalingen:

- de moerasstrook wordt jaarlijks gemaaid en het gemaaid wordt afgevoerd;
- in of in de directe omgeving van het element vinden geen werkzaamheden plaats die het element kunnen schaden, zoals toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, branden of begrazen van het element.

Vergoeding

De kosten van aanleg zijn hier niet meegenomen, omdat ze vallen onder de eenmalige investeringen. Voor het beheer van de moerasstrook wordt dezelfde vergoeding gehanteerd als voor rietlandbeheer, en wel die voor kleine oppervlakten (< 1.000 m²) – zie onderdeel 15. Inclusief stimuleringsbonus van 20% bedraagt deze € 2.040,- (ofwel 204 punten) per ha per jaar.

Daar bovenop komen de afschrijvings- en onderhoudskosten van de benodigde afrastering. Hiervoor wordt de SAN-vergoeding gehanteerd voor rasterkosten van € 0,45 per meter per jaar. Inclusief stimuleringsbonus wordt dit € 0,50 per m ofwel € 50,- (5 punten) per 100 m.

15. Onderhoud van terrastaluds

Bepalingen

Een slootkant of kopeind wordt afgegraven (bijvoorbeeld over een lengte van 50 m en een breedte van 2 m) tot ongeveer 10 cm boven het slootpeil, zodat moerassige strook ontstaat. Zo kan sneller en meer natuurwinst ontstaan dan in een ‘gewone’ slootkant.

De aanleg van het terrastalud zien we als aparte activiteit; hier gaat het om het jaarlijks beheer van de moerasstrook. Hiervoor gelden de volgende bepalingen:

- de moerasstrook wordt jaarlijks gemaaid en het gemaaid wordt afgevoerd;
- in of in de directe omgeving van het element vinden geen werkzaamheden plaats die het element kunnen schaden, zoals toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, branden of begrazen van het element.

Vergoeding

De kosten van aanleg zijn hier niet meegenomen, omdat ze vallen onder de eenmalige investeringen.

Voor het beheer van de moerasstrook dezelfde vergoeding gehanteerd als voor rietlandbeheer, en wel die voor kleine oppervlakten (< 1.000 m²) – zie onderdeel 15. Inclusief stimuleringsbonus van 20% bedraagt deze € 2.040,- (ofwel 204 punten) per ha per jaar.

Daar bovenop komen de afschrijvings- en onderhoudskosten van de benodigde afrastering. Hiervoor wordt de SAN-vergoeding gehanteerd voor rasterkosten van € 0,45 per meter per jaar. Inclusief stimuleringsbonus wordt dit € 0,50 per m ofwel € 50,- (5 punten) per 100 m.

16. Onderhoud van poelen

Bepalingen

- de poel wordt regelmatig op diepte gehouden en geschoond van onrechtmatigheden en/of overtollige begroeiing;
- de waterdiepte in de diepste delen is in de periode van 1 oktober tot 1 april tenminste 0,5 m;
- eens per 10 jaar vindt ‘groot onderhoud’ plaats en wordt de poel uitgebaggerd;
- de werkzaamheden worden verricht tussen 1 september en 15 oktober;
- in of in de directe omgeving van het element vinden geen werkzaamheden plaats die het element kunnen schaden, zoals toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen, of branden;
- er vindt geen wateronttrekking plaats anders dan door drenking van vee uit aanpalende percelen.

Vergoeding

Bij de vergoedingsberekening is uitgegaan van de SAN-normbedragen voor jaarlijks en periodiek onderhoud, vermeerderd met 20% stimuleringsbonus. De bedragen verschillen naar gelang de diameter van de poel:

- voor poelen van 0 tot 75 m² is een gemiddelde oppervlakte van 40 m² gehanteerd en een gemiddelde oeverlengte van 25,8 m;
- voor poelen van 75 tot 175 m² is een gemiddelde oppervlakte van 125 m² gehanteerd en een gemiddelde oeverlengte van 45,6 m.

Berekening kosten *jaarlijks onderhoud*:

- poel van gem. 40 m² = 25,8 m oeverlengte = 0,258 x 6,25 uur x € 17,70 (arbeid incl. handgereedschap) = € 28,50.
- poel van gem. 125 m² = 45,6 m oeverlengte = 0,456 x 6,25 uur x € 17,70 = € 51,-.

Voor *periodiek onderhoud* (eens per 10 jaar) met maaikorf en wallenfrees is anderhalf maal zoveel tijd nodig per m oeverlengte (9 i.p.v. 6 uur per 100 meter) plus 1 uur aan- en afvoertijd van de wallenfrees per poel. Berekening:

- poel van gem. 40 m² = 25,8 m oeverlengte = 1,7 uur maaikorf à € 58,50 = € 99,40 en 1 uur wallenfrees à € 65,35 plus gebruik wallenfrees € 1,70 = € 67,-. Totaal € 166,55;
- poel van gem. 125 m² = 45,6 m oeverlengte = 2,4 uur maaikorf (€ 140,20) en wallenfrees (€ 68,05) = € 209,-.

Hiervan moet jaarlijks 1/10 deel worden verrekend. De *totalen* worden dan:

- poel tot 75 m²: 0,9 x € 28,50 + 0,1 x € 167,- = € 42,35 + 20% bonus = € 50,- = 5 punten;
- poel 75-175 m²: 0,9 x € 51 + 0,1 x € 209 = € 67,- + 20% bonus = € 80,- = 8 punten.

17. Onderhoud historisch hoofdgebouw

Woongedeelte

De meerkosten zijn hier gesteld op 15% van de totale kosten. De werkzaamheden bestaan uit:

- jaarlijks: goten schoonmaken, dakpannen rechtleggen, nokken en schoorstenen controleren. Kosten: € 200,- per jaar (4 uur vakman / loodgieter incl. klein materiaal à € 50,- per uur incl. BTW), waarvan € 30,- meerkosten;
- vierjaarlijks: schilderwerk. Kosten: € 7.500,-: gemiddelde van kleine beurt (2 man 1 week = 72 uur) en grote beurt (2 man 3 weken = 216 uur); gemiddeld 150 uur à € 50,- (incl. BTW en 15% materiaalkosten). Meerkosten: € 1.125,-. Jaarlijkse meerkosten: € 281,-;
- twaalfjaarlijks: plaatselijk voegwerk, partiële reparatie kozijn/raam/deur en overig gevelherstel. Kosten: € 3.000,- (52 uur vakman incl. 8 uur voegwerk à € 57,50 per uur incl. BTW en 30% materiaalkosten). Meerkosten: € 450,-. Jaarlijkse meerkosten: € 37,50.

Totale jaarlijkse meerkosten: € 348,50, ofwel 35 punten.

Stalgedeelte

De meerkosten zijn hier gesteld op 30% van de totale kosten. De werkzaamheden bestaan uit:

- jaarlijks: goten schoonmaken, dakpannen rechtleggen, nokken en schoorstenen controleren. Kosten: € 200,- per jaar (4 uur vakman / loodgieter incl. klein materiaal à € 50,- per uur incl. BTW), waarvan € 60,- meerkosten;
- vierjaarlijks: schilderwerk. Kosten: € 2.000,- per jaar: 40 uur vakman (gemiddelde van kleine en grote beurt) à € 50,- (incl. BTW en 15% materiaalkosten), waarvan € 600,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 150,-;
- twaalfjaarlijks: plaatselijk voegwerk, partiële reparatie kozijn/raam/deur en overig gevelherstel. Kosten: € 2.167,- (37,5 uur vakman incl. 12 uur voegwerk à € 57,50 per uur incl. BTW en 30% materiaalkosten), waarvan € 650,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 54,-;

- tienjaarlijks: behandelen tegen houtworm, boktor en schimmels. Kosten: € 3.167,- (specialistisch bedrijf, bij goede bereikbaarheid € 1,50 per m³ bouwvolume (incl. BTW en materiaalkosten) bij een volume van gemiddeld 1.100 m³), waarvan € 950,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 95,-. Totale jaarlijkse meerkosten: € 359,-, ofwel 36 punten.

18. Onderhoud historische bijgebouwen

Karakteristieke bijgebouwen steen

De meerkosten zijn hier gesteld op 20% van de totale kosten. De werkzaamheden omvatten:

- jaarlijks: goten schoonmaken, dakpannen rechtleggen, nokken controleren. Jaarlijkse kosten: € 100,- (2 uur vakman / loodgieter incl. klein materiaal à € 50,- per uur incl. BTW), waarvan € 20,- meerkosten;
- vijfjaarlijks: schilderwerk. Kosten: € 600,-: 12 uur vakman (gemiddelde van grote en kleine beurt) à € 50,- incl. BTW en materiaalkosten. Meerkosten: € 120,-. Jaarlijkse meerkosten: € 24,-;
- vijftienjaarlijks: plaatselijk voegwerk, partiële reparatie kozijn/raam/deur en overig gevelherstel. Kosten: € 1.000,- (17 uur vakman incl. 5 uur voegwerk à € 57,50 per uur incl. BTW en 30% materiaalkosten), waarvan € 200,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 13,30;
- tienjaarlijks: behandelen tegen houtworm, boktor en schimmels. Kosten: € 3.125,- (specialistisch bedrijf, bij matige bereikbaarheid € 2,40 per m³ bouwvolume (incl. BTW en materiaalkosten) bij een volume van gemiddeld 1.300 m³), waarvan € 625,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 62,50.

Totale jaarlijkse meerkosten: € 119,80, ofwel 12 punten.

Karakteristieke bijgebouwen hout

De meerkosten zijn hier gesteld op 20% van de totale kosten. De werkzaamheden omvatten:

- jaarlijks: goten schoonmaken, dakpannen rechtleggen, nokken controleren. Jaarlijkse kosten: € 100,- (2 uur vakman / loodgieter incl. klein materiaal à € 50,- per uur incl. BTW), waarvan € 20,- meerkosten;
- driejaarlijks: schilderwerk. Kosten: € 2.250,-: 45 uur vakman (gemiddelde van grote en kleine beurt) à € 50,- incl. BTW en materiaalkosten, waarvan € 450,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 150,-;
- twaalfjaarlijks: plaatselijk voegwerk, partiële reparatie kozijn/raam/deur en overig gevelherstel. Kosten: € 750,- (13 uur vakman à € 57,50 per uur incl. BTW en 30% materiaalkosten), waarvan € 150,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 12,50;
- tienjaarlijks: behandelen tegen houtworm, boktor en schimmels. Kosten: € 3.750,- (specialistisch bedrijf, bij matige bereikbaarheid € 4,15 per m³ bouwvolume (incl. BTW en materiaalkosten) bij een volume van gemiddeld 900 m³), waarvan € 750,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 75,-.

Totale jaarlijkse meerkosten: € 257,50, ofwel 26 punten.

Reguliere bijgebouwen steen

De meerkosten zijn hier gesteld op 5% van de totale kosten. De werkzaamheden omvatten:

- jaarlijks: goten schoonmaken, dakpannen rechtleggen, nokken controleren. Jaarlijkse kosten: € 100,- (2 uur vakman / loodgieter incl. klein materiaal à € 50,- per uur incl. BTW), waarvan € 5,- meerkosten;
- vijfjaarlijks: schilderwerk. Kosten: € 600,-: 12 uur vakman (gemiddelde van grote en kleine beurt) à € 50,- incl. BTW en materiaalkosten, waarvan € 30,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 6,-;
- vijftienjaarlijks: plaatselijk voegwerk, partiële reparatie kozijn/raam/deur en overig gevelherstel. Kosten: € 1.000,- (17 uur vakman incl. 5 uur voegwerk à € 57,50 per uur incl. BTW en 30% materiaalkosten), waarvan € 50,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 3,35;
- tienjaarlijks: behandelen tegen houtworm, boktor en schimmels. Kosten: € 3.125,- (specialistisch bedrijf, bij matige bereikbaarheid € 2,40 per m³ bouwvolume (incl. BTW en materiaalkosten) bij

een volume van gemiddeld 1.300 m³), waarvan € 155,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 15,50.

Totale jaarlijkse meerkosten: € 29,85, ofwel 3 punten.

Reguliere bijgebouwen hout

De meerkosten zijn hier gesteld op 10% van de totale kosten. Er is van uitgegaan dat deze gebouwen gemiddeld 2 à 3 keer groter zijn dan de karakteristieke houten bijgebouwen. De werkzaamheden omvatten:

- jaarlijks: goten schoonmaken, dakpannen rechtleggen, nokken controleren. Jaarlijkse kosten: € 100,- (2 uur vakman / loodgieter incl. klein materiaal à € 50,- per uur incl. BTW), waarvan € 10,- meerkosten;
- driejaarlijks: schilderwerk. Kosten: € 4.500,-: 90 uur vakman (gemiddelde van grote en kleine beurt) à € 50,- incl. BTW en materiaalkosten, waarvan € 450,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 150,-;
- twaalfjaarlijks: plaatselijk voegwerk, partiële reparatie kozijn/raam/deur en overig gevelherstel. Kosten: € 1.500,- (26 uur vakman à € 57,50 per uur incl. BTW en 30% materiaalkosten), waarvan € 150,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 12,50;
- tienjaarlijks: behandelen tegen houtworm, boktor en schimmels. Kosten: € 7.500,- (specialistisch bedrijf, bij matige bereikbaarheid € 3,- per m³ bouwvolume (incl. BTW en materiaalkosten) bij een volume van gemiddeld 2.500 m³), waarvan € 750,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 75,-.

Totale jaarlijkse meerkosten: € 247,50, ofwel 25 punten.

Open hooiberg betonpalen / stalen kap

De meerkosten zijn hier gesteld op 30% van de totale kosten. Het gaat hier om algemeen conserverend onderhoud, uit te voeren eens in de vier jaar en begroot op € 172,50 (3 uur vakman incl. BTW en klein materiaal à € 57,50), waarvan € 51,75 meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 13,- ofwel 1,5 punten.

19. Karakteristieke bijzondere bijgebouwen

Open hooiberg met houten roeden en kap

De meerkosten zijn hier gesteld op 40% van de totale kosten. De werkzaamheden bestaan uit:

- tweejaarlijks: onderhoud en conservering houtconstructies. Totale kosten: € 125,- (4 uur eigen arbeid à € 31,25 incl. materiaalkosten), waarvan € 50,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 25,-;
- achtjaarlijks: constructief herstel, gedeeltelijke vervanging houten onderdelen. Kosten: € 750,- (12 uur vakman à € 62,50 incl. materiaal), waarvan € 300,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 37,50.

Totale jaarlijkse meerkosten: € 62,50, ofwel 6 punten.

Historische onderdelen boenhok

De meerkosten zijn hier gesteld op 50% van de totale kosten. De werkzaamheden bestaan uit tienjaarlijks onderhoud en conservering van elementen als bakoven en waterfornuis. Totale kosten: € 400,- (16 uur eigen arbeid à € 25,-), waarvan € 200,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 20,-, ofwel 2 punten.

Karnmolen steen

De meerkosten zijn hier gesteld op 40% van de totale kosten voor het exterieur en 60% van de kosten voor het interieur. De werkzaamheden bestaan uit:

- exterieur: vierjaarlijks schilderwerk en algemeen conserverend onderhoud. Totale kosten: € 300,- (5 uur vakman/schilder à € 60,- incl. BTW en materiaal), waarvan € 120,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 30,-;
  - interieur: vijfjaarlijks algemeen conserverend onderhoud. Kosten: € 67,- (ruim 2,5 uur eigen arbeid à € 25,-), waarvan € 40,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 8,-.
- Totale jaarlijkse meerkosten: € 38,-, ofwel 4 punten.

Karmolen hout

De meerkosten zijn hier gesteld op 50% van de totale kosten voor het exterieur en 60% van de kosten voor het interieur. De werkzaamheden bestaan uit:

- exterieur: vierjaarlijks schilderwerk en algemeen conserverend onderhoud. Totale kosten: € 700,- (12 uur vakman/schilder à € 57,50,- incl. BTW en materiaal), waarvan € 350,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 87,50;
  - interieur: vierjaarlijks algemeen conserverend onderhoud. Kosten: € 100,- (3 uur eigen arbeid à € 33,- incl. materiaal), waarvan € 60,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 15,-.
- Totale jaarlijkse meerkosten: € 102,50, ofwel 10 punten.

Melkhuisje steen

De meerkosten zijn hier gesteld op 40% van de totale kosten. De werkzaamheden bestaan uit:

- exterieur: vijfjaarlijks schilderwerk en algemeen conserverend onderhoud. Totale kosten: € 125,- (2 uur schilder à € 62,50 incl. BTW en materiaal), waarvan € 50,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 10,-;
  - interieur: vijfjaarlijks algemeen conserverend onderhoud. Kosten: € 37,50 (1,5 uur eigen arbeid à € 25,-), waarvan € 15,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 3,-.
- Totale jaarlijkse meerkosten: € 13,-, ofwel 1,5 punten.

Melkhuisje hout

De meerkosten zijn hier gesteld op 50% van de totale kosten. De werkzaamheden bestaan uit:

- exterieur: vierjaarlijks schilderwerk en algemeen conserverend onderhoud. Totale kosten: € 550,- (10 uur vakman/schilder à € 55,- incl. BTW en materiaal), waarvan € 275,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 69,-;
  - interieur: vierjaarlijks algemeen conserverend onderhoud. Kosten: € 50,- (2 uur eigen arbeid à € 25,-), waarvan € 25,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 6,25.
- Totale jaarlijkse meerkosten: € 75,25, ofwel 8 punten.

Bakhuisje

De meerkosten zijn hier gesteld op 50% van de totale kosten voor het exterieur en 40% van de kosten voor het interieur. De werkzaamheden bestaan uit:

- exterieur: vijfjaarlijks schilderwerk en algemeen conserverend onderhoud. Totale kosten: € 165,- (3 uur vakman/schilder à € 55,- incl. BTW en materiaal), waarvan € 82,50 meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 16,50;
  - interieur: vijfjaarlijks algemeen conserverend onderhoud. Kosten: € 25,- (1 uur eigen arbeid à € 25,-), waarvan € 10,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 2,-.
- Totale jaarlijkse meerkosten: € 18,50, ofwel 2 punten.

Zomerhuisje

De meerkosten zijn hier gesteld op 40% van de totale kosten voor het exterieur en 30% van de kosten voor het interieur. De werkzaamheden bestaan uit:

- exterieur: vijfjaarlijks schilderwerk en algemeen conserverend onderhoud. Totale kosten: € 250,- (4 uur vakman/schilder à € 62,50 incl. BTW en materiaal), waarvan € 100,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 20,-;
- interieur: vijfjaarlijks algemeen conserverend onderhoud. Kosten: € 33,- (1,25 uur eigen arbeid à € 25,-), waarvan € 10,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 2,-.

Totale jaarlijkse meerkosten: € 22,-, ofwel 2 punten.

Prieel

De meerkosten zijn hier gesteld op 60% van de totale kosten voor het exterieur en 40% van de kosten voor het interieur. De werkzaamheden bestaan uit:

- exterieur: driejaarlijks schilderwerk en algemeen conserverend onderhoud. Totale kosten: € 416,50,- (7 uur vakman/schilder à € 59,50 incl. BTW en materiaal), waarvan € 250,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 83,30;
- interieur: driejaarlijks algemeen conserverend onderhoud. Kosten: € 125,- (5 uur eigen arbeid à € 25,-), waarvan € 50,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 16,70.

Totale jaarlijkse meerkosten: € 100,-, ofwel 10 punten.

Buiten-w.c.

De meerkosten zijn hier gesteld op 70% van de totale kosten. De werkzaamheden bestaan uit:

- exterieur: vierjaarlijks schilderwerk en algemeen conserverend onderhoud. Totale kosten: € 214,- (4 uur vakman/schilder à € 53,50 incl. BTW en materiaal), waarvan € 150,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 37,50;
- interieur: achtjaarlijks algemeen conserverend onderhoud. Kosten: € 143,- (5 uur eigen arbeid à € 28,50 incl. materiaal), waarvan € 100,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 12,50.

Totale jaarlijkse meerkosten: € 50,-, ofwel 5 punten.

Melkbocht

De meerkosten zijn hier gesteld op 30% van de totale kosten voor het gebouwde gedeelte en 100% van de kosten voor het instandhouden van de verharding en omheining. De werkzaamheden bestaan uit:

- geteerd houten gebouw: zesjaarlijks algemeen conserverend onderhoud. Totale kosten: € 583,- (18 uur eigen arbeid à € 32,40 incl. materiaal), waarvan € 175,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 29,-;
- jaarlijks instandhouden van de verharding en omheining. Kosten, c.q. meerkosten € 50,- per jaar (2 uur eigen arbeid à € 25,-).

Totale jaarlijkse meerkosten: € 79,-, ofwel 8 punten.

Originele waterput

De meerkosten zijn hier gesteld op 30% van de totale kosten. De maatregelen bestaan uit tienjaarlijks algemeen conserverend onderhoud. Kosten: € 82,50 (3 uur eigen arbeid à € 27,50 incl. materiaal), waarvan € 25,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 2,50, ofwel 0,25 punten.

Oude betonnen grassilo

De meerkosten zijn hier gesteld op 40% van de totale kosten. De maatregelen bestaan uit vijfjaarlijks algemeen conserverend onderhoud. Kosten: € 62,50 (2 uur eigen arbeid à € 31,25 incl. materiaal), waarvan € 25,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 5,-, ofwel 0,5 punten.

Rieten dak alle gebouwde elementen

De meerkosten zijn hier gesteld op 30% van de totale kosten. De maatregelen bestaan uit het vijfjaarlijks opstoppen of inboeten van het riet. Kosten: € 3,35 per m² (prijs gebaseerd op uitvoering door professionele rietdekker), waarvan € 1,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 0,20 per m², ofwel 0,02 punten per m².

20. Karakteristieke elementen erf en omgeving

Boerentuin

Voor het jaarrond exploiteren van een kenmerkende boerentuin (minimaal 50 m²) geldt een stimuleringsbijdrage – ongeacht de grootte van de tuin – van € 100,- (gebaseerd op 4 uur *extra* eigen arbeid à € 25,- bij een karakteristieke tuin) ofwel 10 punten per jaar.

Oude klinkerbestrating

De meerkosten zijn hier gesteld op 20% van de totale kosten. De maatregelen bestaan uit het vijfjaarlijks herbestraten, c.q. ophalen van de bestrating. Kosten: € 50,- per 10 m² (1,5 uur à € 34,- incl. huur trilmachine), waarvan € 10,- meerkosten. Jaarlijks meerkosten: € 2,-, ofwel 0,2 punten, per 10 m².

Erfverharding grind

De meerkosten zijn hier gesteld op 15% van de totale kosten. De maatregelen bestaan uit het jaarlijks bijhouden en aanvullen van het grind. Kosten: € 13,- per 10 m² (0,4 uur à € 32,50 incl. materiaal) waarvan € 2,- meerkosten, ofwel 0,2 punten per 10 m².

Stenen heultje (vaste brug)

De meerkosten zijn hier gesteld op 60% van de totale kosten. De maatregelen bestaan uit het tienjaarlijks herstel van metsel- en voegwerk. Kosten: € 416,- (8 uur vakman à € 52,- incl. BTW, materieel en materiaal), waarvan € 250,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 25,-, ofwel 2,5 punten.

Metalen haaltje (ophaalbrug)

De meerkosten zijn hier gesteld op 30% van de totale kosten. De maatregelen bestaan uit het zesjaarlijks conserveren en schilderen van het staal. Kosten: € 585,- (10 uur vakman à € 58,50 incl. BTW, materieel en materiaal), waarvan € 175,- meerkosten. Jaarlijkse meerkosten: € 29,-, ofwel 3 punten.

Weidemolen

De meerkosten zijn hier gesteld op 100% van de totale onderhoudskosten. De maatregelen bestaan uit:

- jaarlijks smeren van de molen. Kosten: € 10,- (0,4 uur eigen arbeid à € 25,-);
- zesjaarlijks herstellen en schilderen van de molen. Meerkosten: € 100,- (4 uur eigen arbeid à € 25,-). Jaarlijkse meerkosten: € 16,65;
- jaarlijks extra slootonderhoud in de directe omgeving van de molen (zorgen voor voldoende waterdiepte). Meerkosten: € 25,- (1 uur eigen arbeid à € 25,-).

Totale jaarlijkse meerkosten: € 51,65, ofwel 5 punten.